УДК 911.6 (447.82)

Гринасюк Анастасія Русланівна Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна, e-mail: a.r.hrynasiuk@gmail.com

АТРАКТИВНІСТЬ ЛАНДШАФТІВ ШАЦЬКО-ЛЮБОМЛЬСЬКОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО РАЙОНУ

Мета. Виявити найбільш атрактивні ландшафти Шацько-Любомльського рекреаційного району Волинської області.

Методика. Запропоновано методику для визначення естетичної привабливості пейзажів Волинської області, яка ґрунтується на об'єктивістському підході. Розроблені відповідні критерії оцінювання для кожного з елементів ландшафтного середовища та шкала оцінок, за якою проведено класифікацію ландшафтів за естетичною цінністю.

Результати. В статті представлені ландшафтно-пейзажні комплекси Шацько-Любомльського рекреаційного району як таксономічні одиниці для проведення комплексної оцінки їх естетичної привабливості. В результаті оцінювання виділено чотири ступені привабливості ландшафтів. Найбільш цінними в естетичному плані є ландшафти Верхньоприп'ятського ландшафтно-пейзажного комплексу. До ландшафтів високої естетичної цінності належать пейзажні комплекси долини річки Прип'ять. До складу ландшафтів середньої цінності віднесені пейзажні комплекси долини річки Західний Буг та аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя.

Наукова новизна: вперше проведено оцінювання атрактивності ландшафтів Шацько-Любомльського рекреаційного району за принципом компонентної оцінки.

Практична значимість. Отримані результати щодо оцінювання атрактивності ландшафтів необхідні для визначення рекреаційного потенціалу території та для раціонального планування туристсько-рекреаційної діяльності.

Ключові слова: ландшафт, оцінка естетичної привабливості території, ландшафтно-пейзажні комплекси, Шацько-Любомльський рекреаційний район, Волинська область..

УДК 911.6 (447.82)

Гринасюк Анастасия Руслановна Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки, г. Луцк, Украина, e-mail: a.r.hrynasiuk@gmail.com

АТТРАКТИВНОСТЬ ЛАНДШАФТОВ ШАЦКО-ЛЮБОМЛЬСКОГО РЕКРЕАЦИОННОГО РАЙОНА

Цель. Выявить наиболее аттрактивные ландшафты Шацко-Любомльского рекреационного района Волынской области.

Методика. Предложена методика для определения эстетической привлекательности пейзажей Волынской области, которая основывается на объективистском подходе. Разработаны соответствующие критерии оценки для каждого из элементов ландшафтной среды и шкала оценок, по которой проведена классификация ландшафтов за эстетической ценностью.

Результаты. В статье представлены ландшафтно-пейзажные комплексы Шацко-Любомльского рекреационного района как таксономические единицы для проведения комплексной оценки их эстетической привлекательности. В результате оценивания выделено четыре степени привлекательности ландшафтов. Наиболее ценными в

эстетическом плане – ландшафты Верхнеприпятского ландшафтно-пейзажного комплекса. К ландшафтам высокой эстетической ценности принадлежат пейзажные комплексы долины реки Припять. В состав ландшафтов средней ценности отнесены пейзажные комплексы долины реки Западный Буг и аграрные пейзажи Буго-Турийского междуречья.

Научная новизна: впервые проведена оценка атрактивности ландшафтов Шацко-Любомльского рекреационного района по принципу компонентной оценки.

Практическая значимость. Полученные результаты по оценке атрактивности ландшафтов необходимые для определения рекреационного потенциала территории и для рационального планирования туристско-рекреационной деятельности.

Ключевые слова: ландшафт, оценка эстетической привлекательности территории, ландшафтно-пейзажные комплексы, Шацко-Любомльский рекреационный район, Волынская область.

УДК 911.6 (447.82)

Hrynasiuk Anastasiia Ruslanovna

Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk, Ukraine,
e-mail: a.r.hrynasiuk@gmail.com

LANDSCAPE'S ATTRACTIVENESS OF SHATSKIKH-LYUBOMLSKY RECREATIONAL AREA

The aim. Identify the most attractive landscapes of Shatskikh-Lyubomlsky recreation area Volyn region.

Research methods. A method for determining the aesthetic appeal of landscapes of Volyn region based on the objectivist approach is proposed. Developed relevant assessment criteria for each element of the environment and landscape scale assessments on which the classification of landscapes for aesthetic value is made.

The results. The landscape complexes of Shatskikh-Lyubomlsky recreational area are submitted for a comprehensive assessment of their aesthetic appeal as taxonomic units. Four degrees of attractiveness of landscapes are identified as a result of the evaluation. Landscapes of Verhnopryp'yatsky landscape complex are the most valuable in terms of aesthetics. The landscape complexes of the Pripyat river valley are belong to landscapes of high aesthetic value. The composition of landscapes with average value are attributed landscape complexes of valley of Western Bug and agricultural landscapes of Bug-Turiysk rivers.

Scientific novelty: the assessment for attractiveness of landscapes of Shatskikh-Lyubomlsky recreational area, on the basis of component evaluation, is conducted for the first time.

Practical significance. The results of evaluating attractiveness of landscapes is required for determining the recreational potential of the territory, and for the rational planning of tourist and recreational activities.

Keywords: landscape, the assessment of an aesthetic attractiveness of a territory, landscape complexes, Shatskikh-Lyubomlsky recreation area, Volyn region.

Постановка проблеми. Основою успішного розвитку рекреаційної діяльності є туристсько-рекреаційні ресурси, що є сукупністю об'єктів та явищ природного, природно-антропогенного та соціального походження [1]. Ландшафт – невід'ємна складова рекреаційних ресурсів. Для дослідження рекреаційного потенціалу території необхідне оцінювання естетичної

привабливості природних комплексів та як наслідок визначення його рекреаційної цінності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям оцінювання атрактивності ландшафтів присвячені наукові праці зарубіжних та вітчизняних дослідників. Зокрема, К. Ерінгіс та А. Будрюнас [10] дали комплексну естетичну оцінку ландшафтам Литви та виділили пейзажний комплекс як нову таксономічну одиницю. Серед вітчизняних науковців оцінкою естетичних якостей ландшафтів і ландшафтоутворюючих складових території Чернівецької області займалася Ж. І. Бучко [2]. Вагомий внесок у методологію та практичні аспекти оцінки естетичних властивостей природних ландшафтів зробив К. Н. Горб [3]. Теоретичні напрацювання за цією тематикою розкрито у праці М. Д. Гродзинського та О. В. Савицької [6]. Для досліджуваного регіону окремі праці присвячені атрактивності ландшафтів А. Р. Гринасюк та Л. В. Ільїн [4–5, 7–8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У контексті дослідження ландшафт розглядається як середовище рекреаційної діяльності, що визначає роль та місце оцінювання його естетичних властивостей у комплексній оцінці рекреаційного потенціалу території. Особливу увагу заслуговують ландшафти Шацько-Любомльського рекреаційного району, які потребують детальної оцінки та оптимізації господарського використання.

Формулювання цілей статті. Метою статті є виділення та оцінювання ландшафтно-пейзажних комплексів; аналіз критеріїв оцінювання привабливості ландшафтів; виявлення найбільш естетично привабливих ландшафтів Шацько-Любомльського рекреаційного району.

Виклад основного матеріалу. Результати аналізу природних, культурно-історичних ресурсів, соціально-економічних чинників та територіальних аспектів їх розміщення дозволили виділити на території Волинської області такі рекреаційні райони: Шацько-Любомльський, Луцько-Ківерцівський, Ковельсько-Турійський. Шацько-Любомльський рекреаційний район поділяють на два підрайони – Шацький та Любомльський.

В основі формування Шацького рекреаційного підрайону лежить унікальне поєднання високобонітетних, фітонцидних лісів, мальовничих, зі сприятливими умовами для купання, рибалки, водних видів спорту озер, особливого лікувального мікроклімату, сприятливого екологічного фону, родовищ сапропелів, лікарських рослин, іхтіо- та мисливської фауни. В Любомльському підрайоні особливо актуальним є створення мережі закладів для короткочасного відпочинку (кемпінгів, мотелів, готелів, автостоянок, рекреаційних куточків) для транзитних, закордонних та вітчизняних туристів. В Шацько-Любомльському рекреаційному районі чітко виділяються Пісоченський, Шацький, Світязький та Згоранський рекреаційні вузли. Рекреаційними центрами району є смт. Шацьк і м. Любомль [9].

Вивчення та виявлення найбільш привабливих ландшафтів потребує розробки системи таксонів, що дозволить виділити природні комплекси за пейзажно-естетичними властивостями. Універсальною, на наш погляд,

одиницею територіального поділу є комплекс пейзажів, запропонований литовськими дослідниками А–Р. А. Будрюнасом та К. І. Ерінгісом. За їхнім твердженням комплекс пейзажів це – «…територія, для якої характерне фізіономічне різноманіття за основними якісними та кількісними показниками пейзажу, а саме: за рельєфом, поверхневими водами, рослинністю і характером людської діяльності. Окремі пейзажі на оцінюваній території самі по собі можуть бути досить різноманітними. Пейзажний комплекс виділяється не за усіма можливими пейзажами на даній території, а лише за найбільш виразними, які відкриваються із спеціально підібраних точок огляду – пейзажних підступів. Комплекс пейзажів є типологічною одиницею» [10].

На основі проведених польових і камеральних досліджень, спираючись на візуальні особливості природних комплексів, враховуючи домінантні компоненти пейзажу, які мають суттєвий вплив на його пейзажно-естетичні властивості та взявши за основу геолого-геоморфологічну будову території Шацько-Любомльського рекреаційного району виділено 2 типи ландшафтно-пейзажних комплексів, що включають 4 види пейзажних комплексів, які характеризуються специфічними рисами та особливостями (рис. 1).

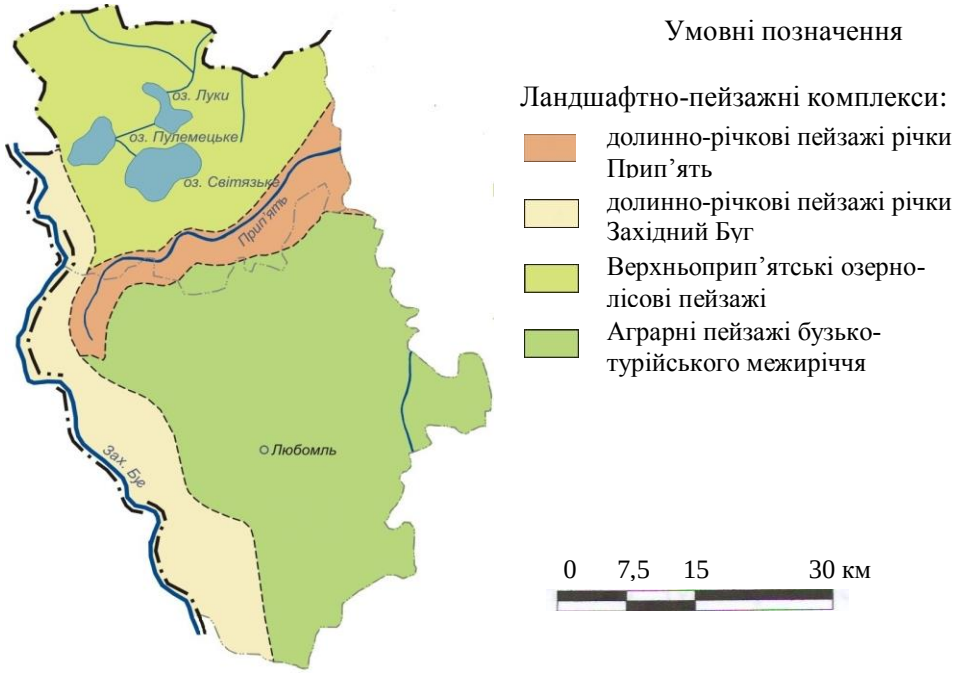

Рис. 1. Ландшафтно-пейзажні комплекси Шацько-Любомльського рекреаційного регіону

До ландшафтно-пейзажного комплексу поліських річкових долин алювіальних рівнин віднесено долинно-річкові пейзажі річок Прип'ять та Західних Буг.

Долинно-річкові пейзажі річки Прип'ять. Домінантним елементом пейзажного комплексу є річка Прип'ять. Вона бере початок з болота біля с. Гупали, по заболоченій широкій заплаві тече у північно-східному напрямку. Сьогодні ця річка змінена, русло перетворено у численні канали для

меліорації, а заплава осушена з метою сільськогосподарського використання. Пейзажний комплекс сформований завдяки рівнинному рельєфу через що у пейзажі добре простежуються сільськогосподарські угіддя, яких в долині річки Прип'ять досить багато. Важливу візуальну роль відіграють селитебні ландшафти. Автентичні будинки у селах Полісся створюють своєрідний місцевий колорит.

Долинно-річкові пейзажі річки Західний Буг. В основі пейзажного комплексу лежить долина річки Західний Буг, яка є прикордонною смугою між Україною та Польщею, що обмежує рекреаційну діяльність. Характерною рисою рельєфу є незначна відносна висота, але добре виражені морфоскульптури, які представлені дюнами, грядами, западинами. Велика кількість опадів зумовлює прояв ерозійних процесів, площинний змив, заболочування території. На території домінує лісова, лучна та болотна рослинність. У видовому складі лісової рослинності переважають чисті соснові та дубово-соснові ліси. Візуальна привабливість пейзажного комплексу формується завдяки меандруючому руслу річки Західний Буг, лісовим масивам, які є природними «кулісами» вздовж річки та заплавними озерами. Особливо цікавою ця територія є у літній та осінній періоди.

Ландшафтно-пейзажний комплекс межиріч водно-льодовикових рівнин включає верхньоприп'ятські озерно-лісові пейзажі та аграрні пейзажі бузько-турійського межиріччя.

Верхньоприп'ятські озерно-лісові пейзажі. Серед домінуючих форм рельєфу на території зустрічаються льодовикові, водно-льодовикові, флювіальні, озерні та еолові. Також поширені й антропогенні форми – представлені кар'єрами та меліоративними каналами. Важливою складовою частиною пейзажів є озерний комплекс, який включає 24 озера (Шацьке поозер'я). Особливі природні умови пейзажного комплексу зумовлюють і характер розподілу рослинного покриву. Цікавими є болота, різні за типом торфових відкладів та характером рослинного покриву. Територія має високий естетичний потенціал: природні малозмінені ландшафти, де гармонійно поєднані ліси з болотами, різноманітність рослинного покриву створює своєрідний колорит місцевості, а привабливість чисельних озер з чистою прозорою водою підсилює рельєф, кожне озеро має різну конфігурацію берегів, площу водної поверхні, своєрідну форму улоговин. Значна частина території входить до Шацького національного природного парку.

Аграрні пейзажі бузько-турійського межиріччя розташовані на межиріччі річок Західний Буг і Турії. У рельєфі значне місце займають водно-льодовикові і льодовикові форми. Велика частина пейзажного комплексу зайнята сільськогосподарськими угіддями. Район добре освоєний, найбільше площ зайняті під сіножаті та пасовища. Головним місцем прийому відпочиваючих у літній період є узбережжя Згоранських озер. В цілому регіон характеризується високою пейзажною різноманітністю. Поєднані тут відкриті простори зайняті під сільськогосподарські угіддя та невеликі лісові масиви створюють гармонійну комбінацію природних та антропогенних об'єктів.

На основі вивчення різних підходів до оцінювання атрактивності ландшафтів нами запропонований методичний підхід, який базується на оцінюванні ландшафту за його компонентною структурою. Підхід є більш аналітичним і об'єктивним, він забезпечує не лише оцінку привабливості ландшафту, а й деталізує причини такої оцінки. Він дає змогу виділити складові, які формують ландшафтне середовище досліджуваної території та оцінити їх прояв за певними критеріями привабливості [4–5, 7–8].

Першочергово оцінка ландшафтів відбувалась в камеральних умовах. Проаналізувавши виділені ландшафтно-пейзажні комплекси та використовуючи топографічні карти масштабу 1:100000, визначено потенційні пейзажні підступи, тобто точки на місцевості, з яких, на нашу думку, проглядатиметься ландшафтний краєвид. Такими точками можуть бути підвищення рельєфу, безлісі пагорби, узбережжя озер та ін. На наступному етапі у польових умовах перевірено закладені потенційні пейзажні підступи та сфотографовано ландшафтні панорами. Оцінювання проводилось за критеріями пейзажної привабливості на місцях закладених пейзажних підступів. Прояв тих чи інших показників оцінювався у балах.

Таблиця 1

Бальна оцінка рельєфу

Типи ландшафтно-пейзажних комплексів	Види ландшафтно-пейзажних комплексів	Середня оцінка атрактивності за ознакою	
		характеристика рельєфу	виражені форми рельєфу
Поліських річкових долин алювіальних рівнин	долинно-річкові пейзажі р. Прип'ять	0,4	0,8
	долинно-річкові пейзажі р. Західний Буг	1,1	1,6
Межиріч водно-льодовикових рівнин	верхньоприп'ятські озерно-лісові пейзажі	0,7	2,3
	аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя	1	0,6

Головним елементом ландшафтної структури вважається рельєф, як основний чинник формування привабливого пейзажу. Територія Шацько-Любомльського рекреаційного району є рівнинною. Низинний рельєф може здійснити істотний вплив на сприйняття ландшафту. При оцінці рельєфу враховуються два показники: характер рельєфу та наявність виражених форм (табл. 1). Характер рельєфу оцінюється у максимум 2 бали (рівнинний рельєф – 0 балів; слабохвилястий – 1 бал; гористий – 2 бали). Наявність виражених форм оцінюється у максимум 3 бали (відсутність форм – 0 балів; насип, дамба, кар'єр – 1 бал; яр, балка, дюни, гряда, вали – 2 бали; обрив, геологічні відслонення, добре виражені тераси і заплави – 3 бали).

Наступним компонентом атрактивного ландшафту є водні об'єкти, їх наявність збільшує рекреаційний потенціал. Територія рекреаційного регіону характеризується густою гідрографічною мережею. При оцінюванні ландшафтів враховано: наявність водойм (максимум 1 бал), площу озера (< 0,1 км2 – 0 балів; від 0,11 км^2 до 0,5 км^2 – 1 бал; >0,51 – 2 бали); довжину озера (< 2,0 км – 0 балів; від 2,1 км до 5,0 км – 1 бал; > 5,1 км – 2 бали), ширину водної поверхні озера (< 0,5 км – 0 балів; від 0,51 км до 1,0 км – 1 бал; > 1,1 км – 2 бали), своєрідність озер (наявність гідротехнічних споруд – 0 балів; наявність пірсів – 1 бал; наявністю островів, гирла річки – 1 бал), форму, розміри річок та каналів (сухі річища, канали – 0 балів; середні річки – 1 бал; великі річки – 2 бали), своєрідність річок (наявність гідротехнічних споруд – 0 балів; наявність пірсів, мостів, переправ, човнів – 1 бал; наявність островів, виражені меандри – 1 бал), берегову лінію (не виражена або заросла берегова лінія – 0 балів; трав'янистий берег (без гарного підступу до води) – 1 бал; піщаний берег з пляжем – 2 бали), заболоченість території навколо водойм (наявність заболоченості – 0 балів; відсутність – 1 бал), наявність інших водних об'єктів (відсутність – 0 балів; присутність – 1 бал). Бальна оцінка водних об'єктів рекреаційного району представлена в таблицях 2–3.

Таблиця 2

Бальна оцінка водних об'єктів

Типи ландшафтно-пейзажних комплексів	Види ландшафтно-пейзажних комплексів	Середня оцінка атрактивності за ознакою				
		наявність водойм	Озера, ставки			
			площа	Довжина	ширина	своєрідність
Поліських річкових долин алювіальних рівнин	долинно-річкові пейзажі р. Прип'ять	1	0,6	0,7	0,7	1,3
	долинно-річкові пейзажі р. Західний Буг	1	0,2	0,2	0,2	0,3
Межиріч водно-льодовикових рівнин	верхньоприп'ятські озерно-лісові пейзажі	1	1,9	1,9	1,9	1,9
	аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя	0,5	0,4	0,5	0,5	0,8

Таблиця 3

Бальна оцінка водних об'єктів

Типи ландшафтно-	*Види ландшафтно*	*Середня оцінка атрактивності за ознакою*			
		річки, канали			

пейзажних комплексів	*-пейзажних комплексів*	*форма та розміри*	*своєрід-ність*	*берегова лінія*	*заболоче-ність*	*інші водні об'єкти*
Поліських річкових долин алювіальних рівнин	долинно-річкові пейзажі р. Прип'ять	1,9	1,5	1,5	0,4	0,8
	долинно-річкові пейзажі р. Західний Буг	1,9	1,8	0,9	0,6	0,6
Межиріч водно-льодовикових рівнин	верхньоприп'ят-ські озерно-лісові пейзажі	0,9	1,4	1,9	0,7	0,5
	аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя	1,3	1,4	1,3	0,8	0,4

Оцінювання лісових ландшафтів рекреаційного району здійснено за такими показниками: відсотком залісненості (відсутність лісу – 0 балів; 1–15 % та більше 85 % – 1 бал; 16–30 % та 61–85% – 2 бали; 31–60 % – 3 бали), різноманітністю рослинності (перевага одного типу рослинності в ландшафті – 1 бал; змішаний тип рослинності – 2 бали), наявністю атрактивних природних об'єктів оцінюється у максимум 5 балів (наявність виражених форм рельєфу – 1 бал; наявність лісових галявин – 1 бал; наявність водних об'єктів – 1 бал; ягідники, лікарські рослини, «грибні місця» – 1 бал; наявність рідкісних і зникаючих рослин – 1 бал), оглядовістю (погана – 0 балів; хороша – 1 бал); присутністю живих істот (відсутні – 0 бал; присутні – 1 бал), видовим складом (листяні – 1 бал; хвойні – 2 бали) (табл. 4).

Сьогодні залишилось дуже мало незайманих ландшафтів, а отже при оцінюванні привабливості територій враховано вплив людської діяльності: віддаленість від населених пунктів (поблизу – 0 балів; далеко – 1 бал); антропогенне навантаження (деградовані ландшафти – 0 балів; змінені – 1 бал; малозмінені – 2 бали; незмінені – 3 бали), наявність споруд (наявність промислових споруд – (– 1 бал); старі поселення та руїни – 1 бал). Незважаючи на те, що забудовані території негативно впливають на привабливість, в деяких випадках вплив людини може справити позитивний ефект на атрактивність ландшафту. Особливо це стосується історико-культурних пам'яток. Ці об'єкти можуть збільшити привабливість ландшафтів, якщо вони знаходяться в рівновазі із навколишнім природним середовищем. Наявність церков, автентичних будівель, поля битв оцінено в 1 бал; наявність замків, городищ, старовинних монастирів – 2 бали (табл. 5).

Таблиця 4

Бальна оцінка лісів

Типи ландшафтно-пейзажних комплексів	Види ландшафтно-пейзажних комплексів	Середня оцінка атрактивності за ознакою					
		заліснені території	різноманітність рослинності	наявність атрактивних природних об'єктів	видовий склад лісу	присутність живих істот	оглядовість
Поліських річкових долин алювіальних рівнин	долинно-річкові пейзажі р. Прип'ять	1,9	1,5	2,5	1,3	0,8	0,9
	долинно-річкові пейзажі р. Західний Буг	2,3	1,4	2,1	1	0,6	0,5
Межиріч водно-льодовикових рівнин	верхньоприп'ят-ські озерно-лісові пейзажі	2,8	2	4,7	1,9	1	1
	аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя	1,8	1,6	3,4	1	0,6	1

Таблиця 5

Бальна оцінка впливу діяльності людини на ландшафти

Типи ландшафтно-пейзажних комплексів	Види ландшафтно-пейзажних комплексів	Середня оцінка атрактивності за ознакою			
		віддаленість від населених пунктів	антропогенне навантаження	наявність споруд	наявність культурних об'єктів
Поліських річкових долин алювіальних рівнин	долинно-річкові пейзажі р. Прип'ять	0,9	2,1	0,6	1,3
	долинно-річкові пейзажі р. Західний Буг	0,9	1,8	0,5	0,9
Межиріч водно-льодовикових рівнин	верхньоприп'ятські озерно-лісові пейзажі	0,9	2,2	0,7	1,2
	аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя	0,5	0,7	0,4	0,8

Відомо, що найбільшу естетичну цінність мають незаймані ландшафти, вони передусім зустрічаються на територіях природно-заповідного фонду. Заповідні та унікальні об'єкти в більшості пов'язані з водними, залісненими важко доступними територіями, природна властивість яких найбільш максимально збережена, їхня наявність має велике значення для оцінювання атрактивності території. Оцінювання здійснено за такими показниками: наявність охоронних об'єктів та територій природного походження

(ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища – 1 бал; природні та біосферні заповідники, національні природні парки – 2 бали); наявність охоронних об'єктів та територій штучного походження (відсутність пам'яток – 0 балів; наявність ботанічних садів, дендрологічних парків, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва – 1 бал) (табл. 6).

Таблиця 6

Бальна оцінка охоронних об'єктів та територій

Типи ландшафтно-пейзажних комплексів	Види ландшафтно-пейзажних комплексів	Середня оцінка атрактивності за ознакою	
		наявність охоронних об'єктів та територій природного походження	наявність охоронних об'єктів та територій штучного походження
Поліських річкових долин алювіальних рівнин	долинно-річкові пейзажі р. Прип'ять	1,7	0
	долинно-річкові пейзажі р. Західний Буг	0,4	0
Межиріч водно-льодовикових рівнин	верхньоприп'ятські озерно-лісові пейзажі	1,8	0
	аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя	0,7	0

Оцінювання привабливості ландшафтів полягає не тільки у визначенні найбільш цінних в естетичному відношенні територій для подальшого їх заповідання, а й для раціоналізації їх використання у рекреаційному господарстві. Таким чином, оцінюється придатність території для відпочинку (незручна, тяжко доступна або інтенсивно використовується у господарській діяльності – 0 балів; зручна, екстенсивно використовується у господарстві, легкодоступна – 1 бал), наявність місць відпочинку (немає – 0 балів; є – 1 бал), наявність туристичних маршрутів (немає – 0 балів; є – 1 бал) (табл. 7).

На завершальному етапі оцінювання атрактивності ландшафтів отримані результати дозволяють виділити потенційно привабливі ділянки, для цього розроблені критерії оцінювання. Максимальна кількість балів, яку може отримати ландшафт – 50 (табл. 8).

Таблиця 7

Бальна оцінка придатності території для рекреаційної діяльності

Типи ландшафтно-пейзажних комплексів	*Види ландшафтно-пейзажних комплексів*	*Середня оцінка атрактивності за ознакою*		
		придатність території для відпочинку	*наявність місць відпочинку*	*наявність туристичних маршрутів*

Поліських річкових долин алювіальних рівнин	долинно-річкові пейзажі р. Прип'ять	0,7	0,7	0,8
	долинно-річкові пейзажі р. Західний Буг	0,4	0,3	0
Межиріч водно-льодовикових рівнин	верхньоприп'ятські озерно-лісові пейзажі	0,9	0,9	1
	аграрні пейзажі Бузько-Турійського межиріччя	0,7	0,6	0,2

Таблиця 8

Класифікація ландшафтів за естетичною цінністю

Ранг цінності	*Естетична цінність*	*Бал*
I	Найбільш цінні ландшафти	40 – 50
II	Ландшафти високої цінності	25 – 39
III	Ландшафти середньої цінності	15 – 24
IV	Найменш цінні ландшафти	0 – 14

Висновки. Здійснена оцінка атрактивності ландшафтів Шацько-Любомльського рекреаційного району засвідчує, що територія характеризується високим рівнем естетичної цінності (29,2 балів). Найатрактивніші ландшафти зосереджені у Верхньоприп'ятському ландшафтно-пейзажному комплексі, природна цінність яких, за нашою оцінкою, є найбільшою. Природні умови сформували тут привабливе середовище, яке відрізняється високим ресурсним потенціалом прибережного рекреаційного каркасу. Ландшафти високої естетичної цінності розміщені в межах пейзажного комплексу долини річки Прип'ять. Це природні ландшафти, які відрізняються багатою рослинністю, наявністю озер та річок, які добре проглядаються у пейзажі. До складу ландшафтів середньої цінності увійшли пейзажні комплекси долини річки Західний Буг та аграрні пейзажі бузько-турійського межиріччя. В основному, це ландшафти з бідною рослинністю, пейзажі яких однорідні та монотонні. Значне господарське освоєння території відобразилося на вирубці лісів, осушенні земель та перетворенні русел річок у сільськогосподарських цілях.

Перспективами подальших досліджень є розробка науково обґрунтованих засад для впровадження рекультивації природних ландшафтів, які зазнали значної деградації та створення системи заходів охорони найбільш привабливих в естетичному плані територій.

Список використаних джерел:

1. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України : Навчальний посібник / О. О. Бейдик – [3-є видання перерод і доп.]. – К.: Альтерпрес, 2011. – 462 с.

2. Бучко Ж. І. Естетичні якості ландшафтів у контексті використання та збереження гуманістичного ресурсного потенціалу регіону [Текст] : автореф. дис... канд. геогр. наук: 11.00.01 / Бучко Жанна Іванівна ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2002. – 20 с.
3. Горб К. Н. Концепция и общие методические принципы создания охраняемых природных территорий в зависимости от эстетической ценности природных ландшафтов [Текст] / К. Н. Горб ; ред. В. Е. Борейко. – К. : [б. и.], 2000. – 56 с.
4. Гринасюк А. Р. Ландшафти Волинської області: аналіз естетичних властивостей / А. Р. Гринасюк // Географія та туризм: Наук. зб. / Ред. кол.: Я. Б. Олійник (відп. ред.) та ін. – К.: Альфа-ПІК, 2014. – Вип. 31. – С. 201–210.
5. Гринасюк А. Р. Оценка аттрактивности ландшафтов Волыни в целях рекреационно-туристической деятельности / А. Р. Гринасюк // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 3. Том 52. – Иваново: МАРКОВА АД, 2013. – ЦИТ: 313-0667. – С. 3–8.
6. Гродзинський М. Д. Естетика ландшафту: Навчальний посібник / М. Д. Гродзинський, О. В. Савицька. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005 – 183 с.
7. Ільїн Л. В. Атрактивність озерних комплексів Шацького національного природного парку / Л. В. Ільїн, А. Р. Гринасюк // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. – 2014. – № 11 (288). – С. 25–29.
8. Ильин Л. В. Эстетическая привлекательность лесных ландшафтов Волынской области Украины / Л. В. Ильин, А. Р. Гринасюк // Ландшафтные и геоэкологические исследования природных и антропогенных геосистем (к 80-летию со дня рождения Н. И. Дудника) : международный сборник научных трудов / отв. ред. С. В. Панков ; М-во обр. и науки РФ [и др.]. Тамбов : Издательский дом ТГУ им. Г. Р. Державина, 2014. – С. 360–364.
9. Черчик Л. Туристично-рекреаційний комплекс Волинської області: передумови розвитку : Монографія. Частина 1 / Л. Черчик, О. Міщенко, І. Єрко; МОНУ. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2014. – 128 с.
10. Эрингис К. И. Экология и эстетика ландшафта / К. И. Эрингис, А. Р. Будрюнас. – Вильнюс, 1975. – 131 с.

Список использованных источников:

1. Бейдик А. А. Рекреационные ресурсы Украины : Учебное пособие / А. А. Бейдик - [третье издание переродят и доп.]. – К.: Альтерпрес, 2011. – 462 с.
2. Бучко Ж. И. Эстетические качества ландшафтов в контексте использования и сохранения гуманистического ресурсного потенциала региона [Текст]: учеб. дис ... канд. геогр. наук: 11.00.01 / Бучко Жанна Ивановна; Черновицкий национальный ун-т им. Юрия Федьковича. – Черновцы, 2002. – 20 с.
3. Горб К. Н. Концепция и общие методические принципы создания охраняемых природных территорий в зависимости от эстетической ценности природных ландшафтов [Текст] / К. Н. Горб; ред. В. Е. Борейко. – К.: [б. и.], 2000. – 56 с.
4. Гринасюк А. Р. Ландшафты Волынской области: анализ эстетических свойств / А. Р. Гринасюк // География и туризм: Науч. сб. / Ред. кол .: Я. Б. Олейник (отв. ред.) и др. - К .: Альфа-ПИК, 2014. – Вып. 31. – С. 201–210.
5. Гринасюк А. Р. Оценка аттрактивности ландшафтов Волыни в целях рекреационно-туристической деятельности / А. Р. Гринасюк // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 3. Том 52. – Иваново: МАРКОВА АД, 2013. – ЦИТ: 313–0667. – С. 3–8.
6. Гродзинский М. Д. Эстетика ландшафта: Учебное пособие / М. Д. Гродзинский, О. В. Савицкая. - К .: Издательско-полиграфический центр «Киевский университет», 2005 – 183 с.
7. Ильин Л. В. Аттрактивнисть озерных комплексов Шацкого национального природного парка / Л. В. Ильин, А. Р. Гринасюк // Вестник Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинский. Географические науки. – 2014. – № 11 (288). – С. 25–29.
8. Ильин Л. В. Эстетическая привлекательность лесных ландшафтов Волынской области Украины / Л. В. Ильин, А. Р. Гринасюк // Ландшафтные и геоэкологические исследования природных и антропогенных геосистем (к 80-летию со дня рождения Н. И. Дудника) : международный сборник научных трудов / отв. ред. С. В. Панков ; М-во обр. и науки РФ [и др.]. Тамбов : Издательский дом ТГУ им. Г. Р. Державина, 2014. – С. 360–364.

9. Черчик Л. Туристско-рекреационный комплекс Волынской области: предпосылки развития: Монография. Часть 1 / Л. Черчик, А. Мищенко, И. Ерко; МОН. – Луцк: Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинский, 2014. – 128 с.
10. Эрингис К. И. Экология и эстетика ландшафта / К. И. Эрингис, А. Р. Будрюнас. – Вильнюс, 1975. – 131 с.

References:

1.O. O. Beydyk. Recreational Resources of Ukraine: Textbook / O. O. Beydyk - [3rd edition revised and add.]. - K .: Alterpres, 2011. - 462 p.
2.J. I. Buchko. The aesthetic quality of the landscape in the context of the use and preservation of humanistic resource potential of the region: Dis. candidate of geographical sciences: 11.00.11 / Jeanne I. Buchko. - Chernivtsi, 2002. - 150 p.
3.K. N. Horb. Concept and general methodological principles of creating protected areas depending on the aesthetic value of the natural landscape [Text] / K. N. Horb ; Ed. V. E. Boreyko. - K: [b. i.], 2000. - 56 p.
4.A. R. Hrynasyuk. Landscapes of Volyn region: analysis of aesthetic properties / A. R. Hrynasyuk // Geography and tourism: Science. Coll. / Red. col .: J. B. Oliynyk (ed. ed.) and others. - K .: Alpha PIC, 2014. - Vol. 31. - P. 201-210.
5.Hrynasiuk A. R. Evaluation of landscape attractiveness in the Volyn region for the purpose of tourism and recreation / A. R. Hrynasiuk // Collection of scientific works SWorld. – Issue 3. Volume 52. – Ivanovo: MARCOVA AD 2013. – P. 3–8.
6.Grodzinsky M. D. Aesthetics of landscape: Textbook / M. D. Grodzinsky, O. V. Sawicki. - K .: Publishing and Printing Center "Kyiv University", 2005 - 183 p.
7.L. V. Ilyin. Attractiveness of lake complexes of Shatsk National Park / L. V. Ilyin, A. R. Hrynasyuk // Scientific Herald Eastern National University named after Lesya Ukrainian. Geographic science. - 2014. - № 11 (288). - P. 25-29.
8.L. V. Ilyin. Aesthetic appeal of forest landscape of Volyn region of Ukraine / L. V. Ilyin, A. R. Hrynasyuk // Landscape and geoenvironmental studies of natural and anthropogenic geosystems (on the 80th anniversary of N. I. Dudnik): international collection of scientific papers / Executive editor S. V. Pankov; Min. of Education and Science [ets.]. Tambov: TSU Publishing House. R. Derzhavina, 2014. - P. 360-364.
9.L. Cherchik. Tourist and recreational complex of Volyn region: preconditions of development: Monograph. Part 1 / L. Cherchik, O. Mishchenko, M. I. Yerko; MONU. - Lutsk: East European national Ukrainian University, 2014. - 128 p.
10. Eringis K. I. Ecology and aesthetics of the landscape / K. I. Eringis, A. R. Budriunas. – Vilnius, 1975. – 131 p.